

פטורי דאתי לידי חיוב חטאת –

The exemptions which can bring toward a חיוב חטאת

OVERVIEW

The גמרא explains the reason why the משנה enumerates only four cases of פטור אבל אסור (instead of eight [or twelve]), is because the משנה includes only those פטורים that can come to a חיוב חטאת. According to פרש"י this refers to the person who made the עקירה, for it is possible that he can complete the קרבן and make the הנחה as well and would then be liable for a חיוב חטאת. However the one who made the הנחה cannot come to a חיוב חטאת. Our תוספות takes issue with פרש"י and offers an alternate explanation of פטורי דאתי לידי חיוב חטאת.

מה שפירש רש"י דעקירות קחשיב אינו נראה לרבינו יצחק –

The ר"י does not agree with פרש"י that the משנה counts only the עקירות -
חזא דעקירה בלא הוצאה אינה אלא טלטול בעלמא ואין בה דררא דחיוב חטאת כלל –
Firstly,¹ for an עקירה without a הוצאה is merely moving the item and there is no association with חיוב חטאת at all!

An additional difficulty with פרש"י:

ועוד דלפירוש הקונטרס קחשיב לבעל הבית ג' יציאות והכנסה אחת² –

And furthermore according to פירש"י the משנה counts three יציאות and one הכנסה for the בעה"ב -

ולעני ג' הכנסות והוצאה אחת³ –

and three עני for the יציאה and one הכנסה⁴.

¹ According to פרש"י that we are counting only the עקירות, then one of the cases which the משנה counts as עני's hand and the רה"י put the item into the בעה"ב and the עני stuck his empty hand into the רה"י. In this case, argues תוספות, the בעה"ב merely picked up an item in the רה"י and placed it in the hand of the עני which is also in the רה"י. We cannot refer to this as a פטורי דאתי לידי חיוב חטאת!

² There is one הוצאה והכנסה דחיוב for the בעה"ב. The two פטורים can only be יציאות since we are counting only עקירות. There is the case where the בעה"ב brought something outside and the עני took it for him, and the other case where the בעה"ב merely placed it in the יד העני in the רה"י (see footnote # 1); in both cases it is an עקירה related to הוצאה. It adds up to three הוצאות (one of חיוב and two of פטור) and only one הכנסה (of חיוב).

³ The case of the עני is the reverse of the בעה"ב; see previous footnote. [See chart at end of תוספות.]

⁴ The difficulty with this interpretation of the משנה is, for it seems that שני שנים ארבע means that just as there are two cases of חיוב which are הכנסה והוצאה, similarly there is an additional two cases of פטור consisting of הכנסה והוצאה. According to פרש"י, however, the two cases of פטור are either only הכנסה (for the עני) or only הוצאה (for the בעה"ב). See פני אברהם for a (possible) alternate explanation.

פירש"י adds one more difficulty with

ועוד דלא חשיב תרתי לפטור דעני באחת ודעשיר באחת כדחשיב חיובא ברישא –

And in addition the משנה **does not mention the two פטורי** of the עני and the עשיר **in one clause**, as he mentioned the חיובים of the עשיר and the עני in the רישא in one clause for the עני ועשיר individually.⁵

תוספות offers his interpretation:

ומפרש רבינו יצחק בן אשר דאתי לידי חיוב חטאת היינו –

And the א"ר explains that the phrase 'אתי לידי חיוב הטאת' refers to -

אותו שפושט את ידו ומכניסה או מוציאה –

The one who extends his hand and either brings in or takes out the item -

דכוותה בבא דרישא חייב חטאת והכא פטור –

Where its counterpart⁶ in the first two clauses are חייב הטאת, but here in the סיפא the מוכנים ומוציא is פטור -

לפי שלא עשה כל המלאכה שחיסר ממנה מעט או עקירה או הנחה –

For he did not do the entire מלאכה; he is lacking part of the מלאכה either the עקירה or the הנחה.⁷

פירוש ריב"א finds support for תוספות

והביא ראיה מירושלמי⁸ דקאמר לא אתיא מתניתין אלא פטור שנגד החיוב –

And the תלמוד ירושלמי bought a proof (to his explanation) **from the תלמוד ירושלמי** which states, ‘the משנה does not include in its count only if it is a פטור which corresponds to a חיוב.’ This concludes the quote from the תלמוד ירושלמי -

ומשום הכי לא חשיב אלא פטור של אותו שכנגדו חייב למעלה בבבא דרישא –

And therefore he only counts the פטור which its counterpart in the רישא is חייב -

⁵ The first clause of the משנה mentions the two חיובים of the עני; both the הכנסה and הוצאה in one clause. The same applies to the second clause which mentions the הוצאה והכנסה of the בעה"ב. The third clause (if we follow פרש"י that we are counting עקירות only) mentions עקירה דהכנסה דעני (saying 'פשט העני את ידו בפנים וכו' and the עקירה דהוצאה דבעה"ב (by concluding לתוכה והוציא). The same is true for the fourth clause (in reverse). The last two clauses intermingle the עקירות of the בעה"ב and עני. It is not symmetrical with the רישא. [See chart at the end of this תוספות.] See 'Thinking it over' # 1.

⁶ Those that are חייב in the רישא and are מוציא ומכניס.

⁷ According to פירש ריב"א all three questions on רש"י are resolved. In each case since he moved the item מרשות לרשות there is a חשב חיוב חטאת (that the next time he may also do the missing עקירה (or הנחה). There are two פטורים one of הכנסה and one of הוצאה for the עני and similarly for the בעה"ב, so there are הוצאה והכנסה פטור. The third clause of the משנה deals exclusively with the דחיוב הוצאה והכנסה פטור and דחיוב עני ובעה"ב. The fourth clause deals exclusively with the אסור אבל אסור of the עני, and the fifth clause deals exclusively with the אסור אבל אסור of the בעה"ב.

⁸ לֹא אֵתִינָה מִתְּנֵי אֵלָּא פֶּטוּר שֶׁהוּא כֹנֵגד חַיִּיב. [In our ב.א.ד.] The text there reads:

כגון פשט העני את ידו לפניו כולי וקתני העני חייב –

For instance it states in the רישא that the עני is חייב if he stuck his hand inside, and placed the item on the hand of the בעה"ב –

פטורה דידיה חשיב בבבא דסיפא בפשט העני את ידו לפניו וכולי וכן לבעל הבית:

The corresponding פטור is mentioned in the סיפא where the עני stuck his hand inside, (and the בעה"ב took it from him) etc. and the same for the בעה"ב that the פטור is החיוב.

SUMMARY

maintains that עקירות refer to the חטאת רש"י, while the מרשות לרשות ריב"א maintains that it refers to the one who transferred the item (and is lacking either an עקירה or a הנחה).

THINKING IT OVER

1. last question on רש"י is that in the סיפא he does not mention the two פטורי of the עני (and also of the בעה"ב) in one clause as he did in the רישא.⁹ Seemingly we can answer that the משנה would be required to elaborate greatly to mention the פטורי of the עני (or the בעה"ב) in one clause. Conversely; by mingling the פטורי of the עני and the בעה"ב in one clause, the הכנסה is also mingling the פטורי of הכנסה והוצאה in one clause just as הכנסה והוצאה appear in one clause in the רישא.¹⁰

2. How do רש"י and the ריב"א respectively explain the phrase 'פטורי דאתי לידי חיוב חטאת'?

פירוש ריב"א	פירוש רש"י	משנה
בבא שלישית		
הכנסה דעני בלי הנחה	עקירה (דהכנסה) דעני	פשט העני את ידו בפנים ונטל בעל הבית מתוכה
הוצאה דעני בלי עקירה	עקירה (דהוצאה) דבעה"ב	או שנתן (בעה"ב) לתוכה והוציא (העני)
בבא רביעית		
הוצאה דבעה"ב בלי הנחה	עקירה (דהוצאה) דבעה"ב	פשט בעה"ב את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה
הכנסה דבעה"ב בלי עקירה	עקירה (דהכנסה) דעני	או שנתן (העני) לתוכה והכניס (בעה"ב)

⁹ See footnote # 5.

¹⁰ See פני אברהם and מהרש"א [הארוך], לשון הזהב.